Cosova, independencia por ditame

Description

A Corte Internacional de Xustiza (CIX), principal instancia xudicial de NaciÃ³ns Unidas (ONU), con sede na Haia, fallou o pasado xullo sobre a legalidade da secesiÃ³n de Cosova de Serbia. O 17 de febreiro de 2008, as autoridades albanesas de Cosova, apoiadas por EUA e varios paÃses europeos, proclamaron unilateralmente a independencia, recoÃ±ecida, a dÃa de hoxe, por 69 paÃses dos 192 que integran a ONU. A demanda de Serbia ante a Corte contou co apoio de 77 paÃses da ONU, outros 74 abstÃveronse e 6 votaron en contra.

O ditame da CIX (adoptado por dez votos a favor e catro en contra) cÃ©ntrase na valoraciÃ³n exclusiva da declaraciÃ³n, subliÃ±ando que non entra na anÃ¡lise do dereito de Cosova a separarse de Serbia de modo unilateral. Tampouco entra a dilucidar se Cosova Ã© un Estado ou non, nin tampouco se Ã© lexÃtimo ou non o seu recoÃ±ecemento por parte doutros paÃses. RefÃrese, pois, exclusivamente, Ã¡ anÃ¡lise dos aspectos formais da declaraciÃ³n, nun exercicio calculado de dificil equilibrio que, sen embargo, non deixa dÃºbidas respecto ao aval do pronunciamento secesionista cosovar.

A conclusiÃ³n da Corte asenta en dÃºas teses principais. Primeira, a declaraciÃ³n non foi un acto das instituciÃ³ns do autogoberno, Ã© dicir, os seus promotores non actuaron no marco institucional establecido pola ResoluciÃ³n 1244 senÃ³n Ã¡ marxe del e na sÃºa condiciÃ³n de representantes do pobo cosovar. O obxectivo do pronunciamento consiste en asentar un Estado soberano nun proceso totalmente diferenciado do establecido por aquela resoluciÃ³n. Segunda, que ningunha norma internacional nin as resoluciÃ³ns do propio Consello de Seguridade sobre o problema albanÃ©s, entre elas a 1244, prohiben de forma expresa unha actuaciÃ³n destas caracterÃsticas a instancias dos lÃderes albanocosovares. En suma, a Corte ven a dicir que ao actuaren cunha capacidade diferente Ã¡ das instituciÃ³ns provisionais deste aÃnda semi-protectorado, nada na lexislaciÃ³n internacional impide que poidan proclamar e declarar a independencia. AsÃ as cousas, en modo algÃºn violarÃan o marco constitucional provisional establecido por NaciÃ³ns Unidas, actuando Ã¡ marxe do seu abano de poderes e responsabilidades e deixando a sÃºa efectividade a expensas da actitude dos diferentes suxeitos da comunidade internacional.

Os lÃderes que proclamaron a independencia fixÃ©rono asumindo a representaciÃ³n do conxunto da poboaciÃ³n de Cosova, Ã¡ marxe das instituciÃ³ns creadas por NaciÃ³ns Unidas (pero co paradoxo de convertelas a renglÃ³n seguido nas instituciÃ³ns do que pretende ser o novo Estado). De non darse tal liÃ±a de continuidade, por outra banda, Ã© evidente que ese pronunciamento, sen respectar o marco legal vixente, equivalerÃa a un â??golpeâ?• institucional.

O ditame Ã© consultivo e non vinculante. Non obstante, ao sinalar que a proclamaciÃ³n unilateral de independencia non contradi as normas do Dereito Internacional, ten importantes consecuencias polÃticas. En primeiro lugar, para Cosova, dado que o ditame, de indudable forza moral, facilita o seu recoÃ±ecemento internacional como Estado e facilitaralle a aprobaciÃ³n de acordos bilaterais con terceiros paÃses. Outra cousa Ã© que lle axilice o ingreso na ONU, imposible no horizonte inmediato por precisar o apoio do Consello de Seguridade (Rusia e China vetarÃan esta hipÃ³tese). Tampouco cabe esperar modificaciÃ³ns substanciais na posiciÃ³n dos grandes paÃses que rexeitan a posibilidade de recoÃ±ecer esa independencia (ademais dos citados, tamÃ©n India, entre outros).

Para Serbia, pese ao adverso do pronunciamento, non todo son efectos negativos. Indudablemente, o ditame contrarÃa as sÃºas teses, pero permÃtelle eludir un conflito que viÃ±a paralizando o proceso de integraciÃ³n na UE, sen que diso se derive necesariamente que deba recoÃ±ecer a Pristina para avanzar nesa negociaciÃ³n (especialmente cando varios estados europeos â??Grecia, Chipre, RomanÃa, Eslovaquia, EspaÃ±a-, non a recoÃ±ecen). Pola contra, esa mesma situaciÃ³n, a pesares do ditame, impide a apertura de negociaciÃ³ns para a adhesiÃ³n de Cosova Ã¡ UE.

En segundo lugar, os paÃses que aÃnda non recoÃ±eceron a Cosova, poderÃ¡n facelo agora con menos impedimentos e responsabilidades morais, ao contar cun argumento adicional de especial valor. En terceiro lugar, en casos semellantes de Estados proclamados con recoÃ±ecementos internacionais limitados, o ditame brinda razÃ³ns engadidas para perseverar no seu empeÃ±o.

Para a ONU, esta resoluciÃ³n supÃ³n recoÃ±ecer que os proclamadores da independencia autoarrÃ³ganse o dereito a determinar o estatuto final de Cosova Ã¡ marxe do marco institucional creado pola propia instituciÃ³n. AsÃ, o ditame pÃ³n en tela de xuizo a sÃºa propia capacidade para levar a cabo misiÃ³ns de paz con verdadeira neutralidade. Os paÃses con tensiÃ³ns polÃtico-territoriais que poderÃan precisar da mediaciÃ³n da ONU quizais opten por rexeitar agora esta implicaciÃ³n dado que, tras Cosova, poden chegar para mediar e logo converter a sua misiÃ³n en simple aval da independencia, favorecendo a unha das partes do conflito.

Cal serÃ¡ agora o futuro deste estado embrionario? O recoÃ±ecemento internacional da existencia do estado cosovar vai depender da capacidade das sÃºas autoridades para confirmar a sua propia configuraciÃ³n estatal como instituciÃ³n viable. Actualmente, o rÃ©xime de Pristina estÃ¡ dominado pola corrupciÃ³n e o crime organizado, intimidando Ã¡ sociedade civil e Ã¡ oposiciÃ³n, apoiÃ¡ndose no clientelismo e nesa aparentemente inesgotable asistencia exterior dos seus valedores que suple a falta de confianza no paÃs e nas sÃºas elites. A independencia de Cosova non foi tanto produto real da intensificaciÃ³n das dinÃ¡micas secesionistas internas, cun forte apoio popular, como resultado da sÃºa integraciÃ³n na axenda polÃtica das potencias euroatlÃ¡nticas. Esa hipoteca lastra amplamente o seu futuro.

Pese ao coidadoso e discutido ditame da CIX, non estamos ante un problema xurÃdico, senÃ³n polÃtico. A independencia de Cosova Ã© consecuencia directa da sÃºa inclusiÃ³n na citada axenda, miraxe dun marco histÃ³rico de partida, condicionado pola necesidade de desmantelar Iugoslavia e promover a albanizaciÃ³n dos BalcÃ¡ns do Oeste como garantÃa para unha orde mundial unipolar. Ese contexto de orixe fai pouco probable que a posiciÃ³n da comunidade internacional, moi dividida ao respecto, poida evolucionar nalgÃºn sentido. AsÃ, o actual impasse pode continuar por largo tempo e mesmo experimentar novos xiros habida conta que ese marco orixinario estÃ¡ sendo ultrapasado en gran medida.

Â¿Un paso en falso?

O ditame a propÃ³sito de Cosova pode interpretarse como un pronunciamento cunha forte carga de singularidade que impide a sÃºa xeralizaciÃ³n a outros casos semellantes. Non obstante, a lexitimaciÃ³n da secesiÃ³n cosovar suxire un fundamento xurÃdico e unha inspiraciÃ³n certa para movementos, agrupaciÃ³ns e territorios que aspiran ao recoÃ±ecemento da sÃºa independencia de facto. Falamos de territorios autoproclamados soberanos en conflito cos Estados de dereito de formal pertenza e que reclaman ou disputan o seu control en diferentes graos de intensidade. Estes Estados de feito manteÃ±en un control efectivo dun espazo territorial, contan cunha organizaciÃ³n institucional especÃfica (mesmo moi superior Ã¡ de Cosova), cun recoÃ±ecemento internacional limitado, e permanecen excluidos de NaciÃ³ns Unidas.

Hai moitos lugares conflitivos deste tipo no mundo: non foron recoÃ±ecidos (ou sÃ³ parcialmente, mesmo por un sÃ³ paÃs) Cosova, Abxasia e Osetia do Sur (recoÃ±ecidas por Rusia, Nicaragua, Venezuela e a RepÃºblica de Nauru). Cabe lembrar tamÃ©n a RepÃºblica de China ou TaiwÃ¡n (recoÃ±ecida por pouco mÃ¡is de vinte estados), Nagorni-Karabaj (de maiorÃa armenia, independizada de AcerbaixÃ¡n), Puntlandia (segregada unilateralmente no noroeste de Somalia), a autoproclamada RepÃºblica Turca do Norte de Chipre), a Autoridade Nacional Palestina, o propio Israel (non recoÃ±ecido aÃnda por 20 paÃses islÃ¡micos), a RepÃºblica Arabe Saharaui DemocrÃ¡tica, entre outros.

Os movementos independentistas nos cinco continentes teÃ±en neste ditame un fundamento de referencia, pero as sÃºas circunstancias son dificilmente extrapolables. O apoio a Cosova Ã© directa consecuencia de intereses xeopolÃticos que se dan en contadas circunstancias.

O ditame, pola sÃºa contundencia, fai dificilmente reversible a independencia de Cosova, pero non permite resolver de todo o seu estado futuro, cunha subsistencia que segue en entredito tanto polas sÃºas fraquezas internas, as incertezas rexionais (dende o tipo de relacionamento coa veciÃ±a Albania ata as especificidades da xeopolitica balcÃ¡nica) ou a evoluciÃ³n da propia actitude de boa parte dunha comunidade internacional onde retrocede a influencia global dos seus principais valedores.

Acceso ao artigo orixinal no repositorio web 1998-2012

APARTADOSTEMATICOXEOGRAFICOS

ARQUIVO BalcÃ¡ns

IDIOMA

Galego

Date Created

Setembro 1, 2010

Meta Fields

Autoria : 3717

Datapublicacion : 2010-09-01 00:00:00